

“París al segle XX”

Jules Verne

Sovint s'ha dit que Jules Verne era un optimista convençut del progrés de les ciències, però que les vicissituds de la seva vida (la guerra de 1870, un matrimoni infeliç, una difícil relació amb el seu problemàtic fill, la mort del seu editor, protector i amic Pierre J. Hetzel) van enterbolir les seves visions d'un futur millor gràcies a la tecnologia. El descobriment de "París al segle X", escrita al principi de la seva carrera i abans de les seves més cèlebres novel·les, demostra que aquesta visió pessimista va existir des del principi. Si aquesta novel·la no es va publicar en vida del seu autor, va ser perquè Hetzel, que la va considerar contraproductiu per als seus interessos, no la va voler editar.

El París de 1960 que Verne s'imagina és una visió pessimista. Se'ns mostra una metròpolis completament mecanitzada en la que els únics valors vàlids són els materials i en la que qualsevol dissidència és exclosa. Al París de 1960, de carrers amples i edificis colossals, totes les portes s'obren elèctricament, es puja als pisos per ascensors elèctrics, els mobles amagats sorgeixen de terra pitjant un simple botó. D'on ve tota aquesta energia? Prop de dos mil molins de vent i una presa sobre el Sena, en plena ciutat, permet alimentar a baix preu la població en aigua i en energia. Una energia que alimenta milers de llums que il·luminen profusament una ciutat que esdevé radiant, però que al mateix temps fa impossible qualsevol intimitat. El París del segle XX comptarà amb cinc milions d'habitants. Tot un repte per a la mobilitat. S'hi respon amb el transport col·lectiu. Un eficaç metro aeri mogut gràcies a l'aire comprimit farà innecessari l'automòbil. En aquest París del futur les emocions, la sensibilitat, l'art seran proscrits. Riure estarà mal vist, poetes, escriptors, músics i intel·lectuals, considerats com a dròpols inútils, seran marginats, condemnats al més isolador dels ostracismes. Si hi trobem alguna manifestació artística, sempre serà mediatitzada per alguna proesa de la ciència o la tècnica: monuments

d'estètica dubtosa però colossals i d'extrema complexitat tècnica, o concerts de música elèctrics executats per dos-cents pianos connectats i accionats per un sol pianista.

Els habitants d'aquesta metròpoli viuen immersos en l'opressió d'una societat hipertecnificada i obsessionada pels diners i els invents, amb unes relacions humanes sense cap mena d'escalf emocional, més aviat basades en la fredor de meres transaccions comercials o comptables. Un panorama que, en certa manera, queda alleujat pel càustic sentit de l'humor que desplega Verne, amb una acidesa que recorda Jonathan Swift o Mark Twain. Un humor que, tanmateix, no evita, en alguns passatges de l'obra, un trasbalsament del lector sensible, que, amb una perspectiva actual, comprova com moltes de les cruels anticipacions de Verne són fets habituals d'una contemporaneïtat cada vegada més tecnificada, però també cada vegada amb més dèficits en valors humanistes.

El París futurista de Jules Verne té molt poc de seductor. El possible enlluernament que produeixen les solucions científiques i tècniques queda sovint devaluat per una organització social termitària i una prosaica moral urbana que converteixen la ciutat imaginada en una idealització poc atractiva. D'alguna manera, la fantasia parisenc de Verne s'acosta a la prefiguració de les societats totalitàries en la que l'individu queda anul·lat en pro del "bé comú" i en la que la magnificència dels èxits científico-tècnics col·lectius en favor del benestar eclipsen qualsevol intent de crítica dissident. Una prefiguració que té els seus conseqüents literaris en les ciutats descrites en *El Procés* de Kafka (1914), *El món feliç* de Huxley (1932) o *1984* d'Orwell (1949). Unes descripcions urbanes que, paradoxalment, no contradiuen Verne i que esdevenen l'antítesi de les arcàdies tantes vegades dibuixades en altres obres del mateix autor.